

Kunst

Siri Aurdal var en av landets mest lovende skulptører, før hun forsvant fra kunstfeltet. Nå, over 30 år senere, gjør 78-åringen comeback. Møt henne og tre andre utstillingsaktuelle veteraner.

Kvinne- fronten

TEKST *Kristiane Larssen* FOTO *Jimmy Linus*
Oslo og Kristiansand

Kloden i hånden. Da hun var liten lærte pappa og kunstner Leon Aurdal henne om jordens rotasjon rundt sin egen akse og solen, ved hjelp av et nøste og en lampe. Slik ble hun bevisst lysets betydning, sier Siri Aurdal. – Han ga meg jordkloden i hånden. Det sitter sterkt.

Det stemmer at jeg ikke fikk noen kollegiale venner innenfor mitt eget fag. For der var det noen kjekke karer som skulle frem i verden og der hadde ikke jeg innpass. Det kan du si

SIRI AURDAL – skulptør

KANSKJE VAR KUNSTNEREN død, sier billedkunstner Eline Mugaas (46) at hun tenkte.

Hun hadde funnet et bilde i en bok. Det var et lite foto, kornete og svart-hvitt, av en stor skulptur, fra slutten av 1960-tallet. Kurvede former svingte seg liksom vektløst gjennom salen på Kunsternes Hus. Bildet kunne ha vært tatt i New York, London eller Berlin, sier hun. Det luktet verdensklasse av denne kunsten.

– Jeg ble sjokkert over at noe sånn var stilt ut her, i Oslo, og at jeg aldri hadde hørt om det før, sier Mugaas.

– Og hvorfor var det ingen som kunne fortelle meg om det?

Det måtte finnes en forklaring på dette kunsthistoriske krateret, sier Mugaas at hun tenkte, da hun fant nummeret til kunstneren i katalogen – til Siri Aurdal fra Oslo. Da hun en dag fikk kontakt, var det en skeptisk stemme som svarte, men Aurdal kunne snakke: Om 1960-tallets ideer og om skulpturene hun en gang skapte.

Det var starten på en samtale som skulle komme til å vare, på et samarbeid som skulle lede til en av årets store utstillinger på Kunsternes Hus – og bli veteranen Aurdals «comeback», nesten 50 år etter at hun stilte ut stort her sist.

– Tiden var overmoden for akkurat det, sier Siri Aurdal (78) nå: – Å få en dialog.

KORRIGERINGER. Denne høsten og vinteren er fire av kunstfeltets veteraner aktuelle med nye utstillinger i Oslo. I Vigelandsparken viser Siri Aurdal en skulptur, flere tiår etter at hun stilte ut utendørs sist. På Kunsthall Oslo åpnet nylig Elisabeth Haarr (71) en separatutstilling – den første i hovedstaden på nesten 40 år. Under Tegnebiennalen 2016 som åpner denne helgen, skal tegner og grafiker Zdenka Rusova (77) vise nye arbeider, mens Henie Onstad Kunstsenter forbereder en stor retrospektiv utstilling med en av modernismens «grande dames»: Irma Salo Jæger (87).

De seneste årene har kunstfeltet gitt stadig mer oppmerksomhet til eldre, kvinnelige kunstnerskap, både internasjonalt og her hjemme. Noen av dem, som Siri Aurdal, har vært lite synlige før de er blitt plukket opp, løftet frem og aktualisert på nytt. Andre kunstnere er ennå aktive og sentrale, men har kanskje ikke fått den anerkjennelsen mange mener de fortjener.

En «korrigeringspraksis», kaller kunsthistoriker Marit Paasche trenden: Et behov for å stille spørsmål ved hvem som er blitt stående som de fremste når kunsthistorien er blitt skrevet – og hvorfor de så sjelden er kvinner.

De fire eldre kunstnerne som stiller ut i høst og vinter har alle vært banebrytere, på hver sin måte. Dette er noen av deres egne historier, om å føle seg oversett, om å representere «den lille kunsten», om å bryte konvensjoner – og gjøre kunsthistorisk comeback.

DE SOM KOMMER UTENFRA. Det er særlig ett minne Siri Aurdal husker skarpt, fra en sommerdag i 1944.

– Da faren min skulle lære meg å vaske gulv, sier hun.

– Jeg husker jeg funderte på at kvinner var bundet i innomhus sysler, mens menn fikk agere innenfor og utenfor i verden. Jeg bestemte meg der og da: «Jeg skal agere utenfor huset.»

Siri Aurdal har fått besøk av kollega Eline Mugaas, i den lyse leiligheten på Ensjø i Oslo. På veggen ved siden av dem har Aurdal klippet ut og limt opp egen karriere. Her er avisutklipp tilbake til debuten. Her er bilder av blide barn i en av skulpturene, av smil og skisser og av den store suksessen hennes i mai 1969 – separatutstillingen som varslet «nye signaler i norsk kunst», ifølge VG.

Aurdal var 31 år gammel da hun fikk sitt gjennombrudd, på tappen av 1960-tallet. Aurdal, datter av kunstnerne Synnøve Anker Aurdal og Leon Aurdal, hadde brutt med et figurativt formspråk og blitt medlem i den radikale, sosialistiske kunstgruppen GRAS. – Det var et stort poeng, sier Aurdal: – Kunsten måtte ut av den hvite kubens, galleriets, og ut i rommene hvor folk ferdes.

Det var nettopp denne tilnærmingen, at kunsten skulle tjene folket, som var en av årsakene til at separatutstillingen hennes i 1969 ble en snakkis: I Aurdals utstilling fikk publikum selv skrive på skulpturene og delta i prosjektet. Kunsten hennes skulle tilhøre alle – også barna, mente hun.

Aurdal var en kunstner som heller gikk på industrielle vareser enn museer når hun skulle finne inspirasjon, og hun brukte moderne materialer: Skar opp og satte sammen polyesterrør til store, bølgete skulpturer. Det er noe litt utypisk over Aurdals skulpturer; hvordan hun liksom så selvfølgelig smalt opp monumentale installasjoner – en kunstpraksis som stort sett var forbeholdt menn.

– Det stemmer at jeg ikke fikk noen kollegiale venner innenfor mitt eget fag, sier hun.

– For der var det noen kjekke karer som skulle frem i verden og der hadde ikke jeg innpass. Det kan du si.

På starten av 1970-tallet skapte Aurdal en stor utendørsskulptur til Trosterud skole. Hun eksperimenterte med pleksiglass, tok →

Siri Aurdal
Skulptør
Født 1937 i Oslo

Bosatt i Oslo

Utdannet ved Statens Håndverks- og Kunstindustriskole og Statens Kunstakademi. **Debuterte** på Høstutstillingen i 1961. Gjennombrudd med utstillingen «Omgivelser» i 1969. Ferdigstilte skulpturen «Havbølger», på Trosterud skole, i 1972. **Aktuell** med skulpturen «Bølgelengder – rekonponert» i Vigelandsparken, et samarbeid med Kunsternes Hus og Oslo Pilot.

Bølgelengder (1969 / 2016)
Siri Aurdal
Glassfiberarmert polyester, fiberglass

Bølger i parken. Skulpturen Siri Aurdal viser frem i Vigelandsparken denne høsten, er satt sammen av de samme delene som utgjorde skulpturen «Bølgelengder», som ble vist på Kunsternes Hus tidligere i år.

FOTO: SIGURD FANDANGO

Dollys mål. Som tekstilkunstner var Elisabeth Haarr en representant for «den lille kunsten». – Det var derfor jeg en gang lagde et teppe med Dolly Parton, som representerer den lille kunsten innenfor musikken. Hun sa en gang at hennes ambisjon er å bli større enn Elvis og det syns jeg er briljant.

←
Elisabeth Haarr
Tekstilkunstner
Født 1945 i Hamar

Bosatt i Kristiansand

Utdannet ved Statens håndverks- og kunstindustriskole.
Debuterte på Unge Kunstneres Samfund i 1968. Har stilt ut ved Bergen Kunstforening, Galleri F15 og Nordenfjeldske Kunstmuseum. Innkjøpt inn av Nordenfjeldske og Universitetet i Tromsø.
Aktuell med utstillingen «Strid» på Kunsthall Oslo, som står til 30. oktober.

Færdaminne: Oh! Gunta (2013)

Elisabeth Haarr

Voksdruk malt med akryl, paraplystoff, sydd

FOTO: ELINE AUGAAS

→ med seg en 34 meter lang skulptur til Antwerpen, på biennalen, og hun flyttet til Trondheim – og forsvant ut av kunstfeltets søkelys.

DE USYNLIGE. På barneskolen lot Elisabeth Haarr som om hun hadde forstuet hånden. I tre uker stilte hun opp med armen i fatle. – Alt for å slippe unna håndarbeid, sier Haarr.

Tekstilkunstner Elisabeth Haarr har nettopp skrudd av en høylytt Frank Sinatra, på stereoen hjemme i Kristiansand. Her, i den store stuen med utsikt over et søkkvått sørland, henger arbeidene fra taket: En av Haarrs skulpturelle kjoler er perforert av stygge sting – som om broderiene ble utført i barnlig håndarbeidsforakt. Det var maler, ikke tekstilkunstner, Haarr skulle bli.

– Men min far mente det var viktig at jeg gikk på tekstil, for da kunne jeg i det minste bli godt gift, sier hun.

På en måte er det nettopp motstand som har sikret Elisabeth Haarrs status som en av landets mest sentrale kunstnere i tekstil: Et hat mot flinkheten og håndarbeidets dumme direktiver, som at man alltid skal sy hvite sømmer i hvitt stoff.

– Du skal være usynlig og det var det usynlige – som jo på en måte er et kvinneideal – jeg opponerte mot, sier Haarr.

– Jeg følte at hele tekstilregisteret var så smalt – at det handlet om prakt og brokdestoff og hei og hopp, mens jeg opplevde at tekstil handlet om noe annet.

For Elisabeth Haarr handlet tekstilkunst om kjærlighet og kampen om tilværelsen: Tekstilene har holdt oss varme, blitt brukt til å sy seil. Kunnskap om tekstil har vært en forutsetning for overlevelse, sier hun: Båtryene som beskyttet værutsatte sjømenn, teltene som ble vevd for å gi ly. Det var her Haarr tematisk ville være – og hun insisterte på retten til ikke å være pyntelig.

– Retten til å kunne lage tekstiler som handlet om sorg og smerte og fortvilelse, til å lage noe grusomt og stygt, sier hun.

Som tekstilkunstner på 1970-tallet var Haarr en representant for «den lille kunsten», i motsetning til den store: Maleriet og skulpturen. Tekstilkunsten var folkelig og kvinnelig, et medium som ikke var akseptert blant fiffen – og med begrenset plass i samlinger og

på museer. Om Elisabeth Haarr, omtalt som en av Norges mest innflytelsesrike tekstilkunstnere, har følt seg oversett?

– Ja, jeg syns jo det er ganske skandaløst at for eksempel Nasjonalmuseet ikke har klart å kjøpe meg inn, sier Haarr.

– Til neste år har jeg holdt på i 50 år. Jeg er en av de tydeligste tekstilkunstnerne i Norge. Så jeg syns jo det er ganske godt gjort av dem; å overse meg.

STORE KUNSTNERE I ŠKODA. Dette er viktig å huske, mener kunsthistoriker Marit Paasche:

– Det er forskjell på å få anseelse og respekt – og bli utropt som stor kunstner, sier hun.

– Det er veldig få kvinner som blir erklært store kunstnere.

I vår lanserte Marit Paasche biografien om avdøde Hannah Ryggen, en av kunstnerne som i løpet av de seneste årene er blitt hentet frem fra den såkalte glemselen. For Paasche var boken en del av et større prosjekt; en ambisjon om å dra Ryggens livsverk ut av kategorier som «kvinnekunst» og «tekstilkunst» – og heller diskutere den som «stor kunst».

– Når vi snakker om de kunstnerne som er eldre i dag, må vi huske at Norge ikke fikk et museum for samtidskunst før i 1990, sier Paasche.

– For det hadde vi altså ikke en nasjonal institusjon med ansvar for å kjøpe inn samtidskunst.

Dette har ført til en del hull, mener hun. Mange av kvinnene som var aktive i årene for Museet for samtidskunst ble etablert, uttrykte seg i teknikker det tok lang tid før omverdenen og institusjonene anerkjente.

– De ble skrevet lite om, og det kan ha vært medvirkende til at det ble kjøpt inn svært få verk av dem i retrospekt, sier hun.

I løpet av 1990-tallet rådet dessuten en stadig sterkere nyliberal ideologi i norsk kulturliv, sier Paasche: Kunst handlet om penger, store verdier og investering. Og det har generelt vært vanskelig for kvinner å bli erklært «store kunstnere» i et samfunn preget av en nyliberalistisk logikk, mener hun. →

Min Magnolia (2011)
Irma Salo Jæger
Olje og tempera på lerret

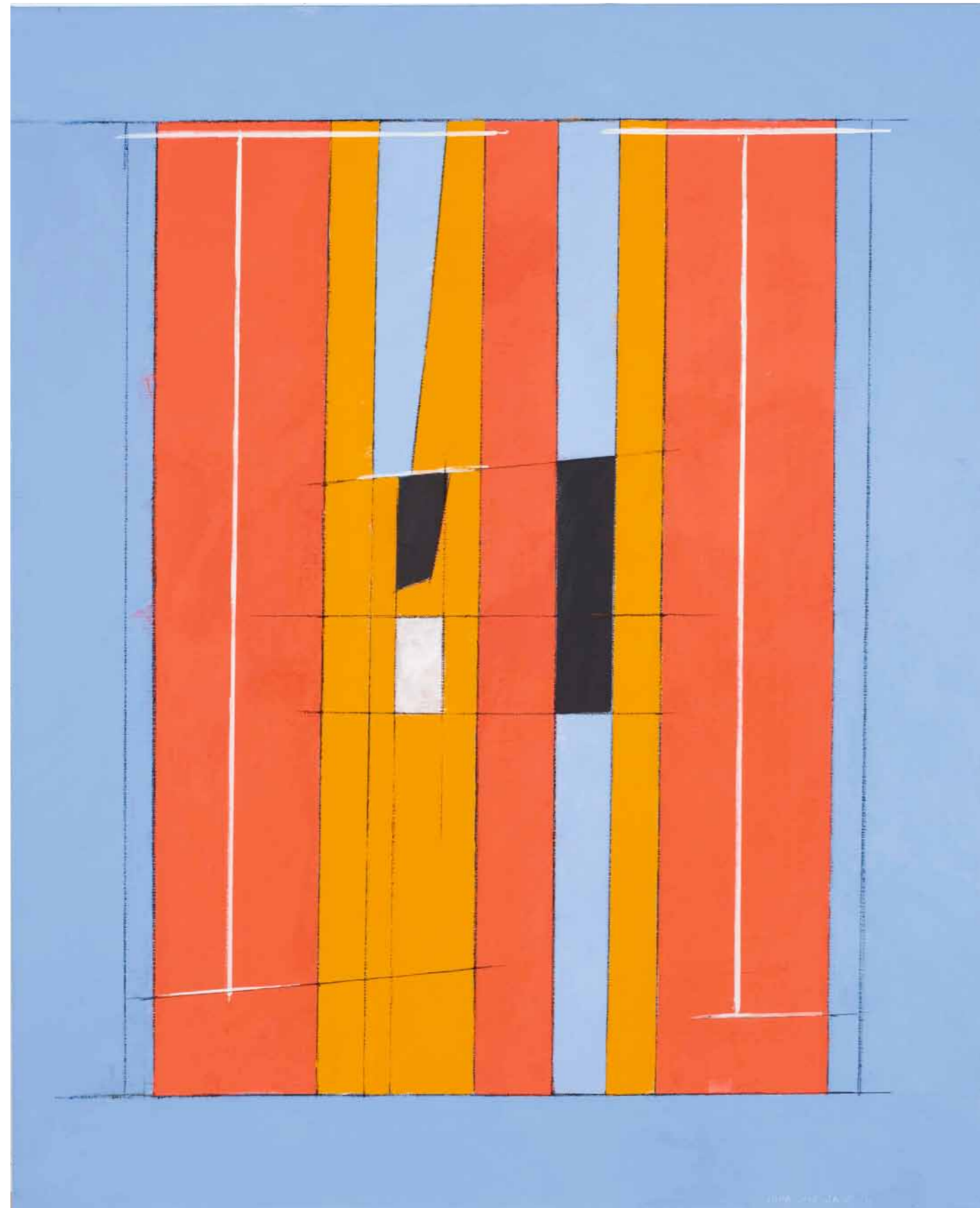

FOTO: HEINE MUGAAS

Inntrykk fra naturen (2016)
Zdenka Rusova
tusj og fargeblyant på papir

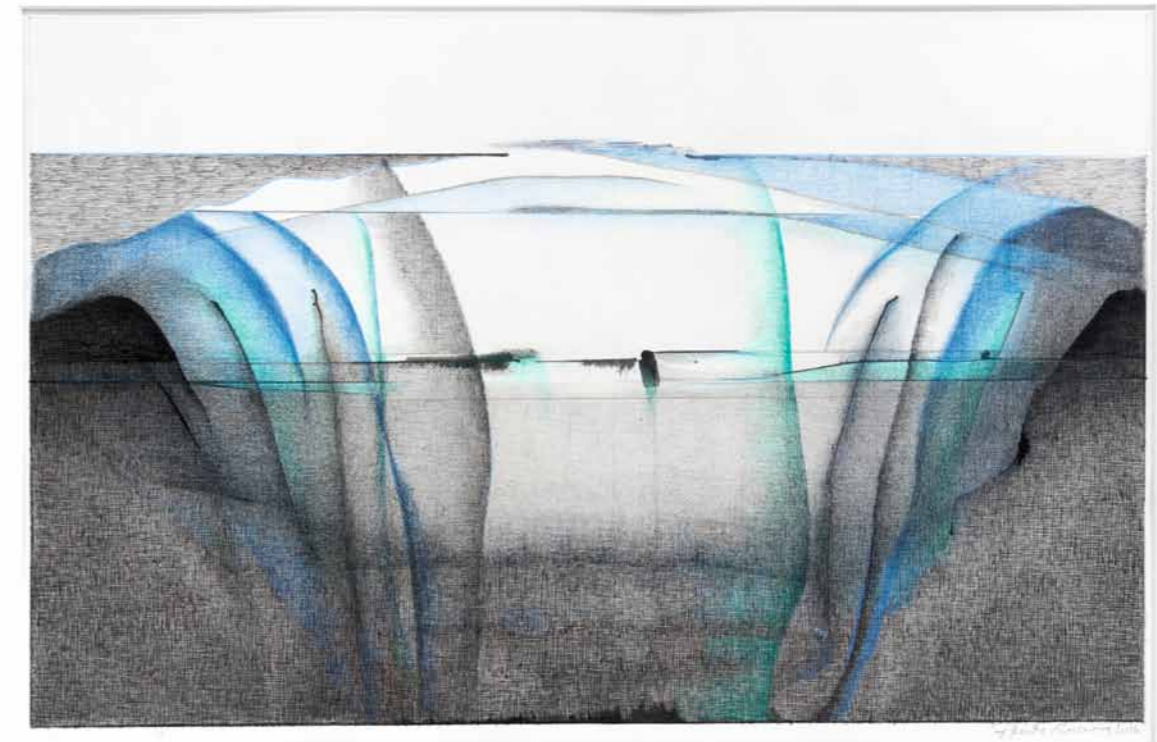

FOTO: NORSKE GRAFFERE

FOTO: HEINE MUGAAS

Syriaforheng (2013)
Elisabeth Haarr
Silke, ull, paraplystoff, applikasjon, broderi

Inntrykk fra naturen (2016)

Zdenka Rusova

tusj og fargeblyant på papir

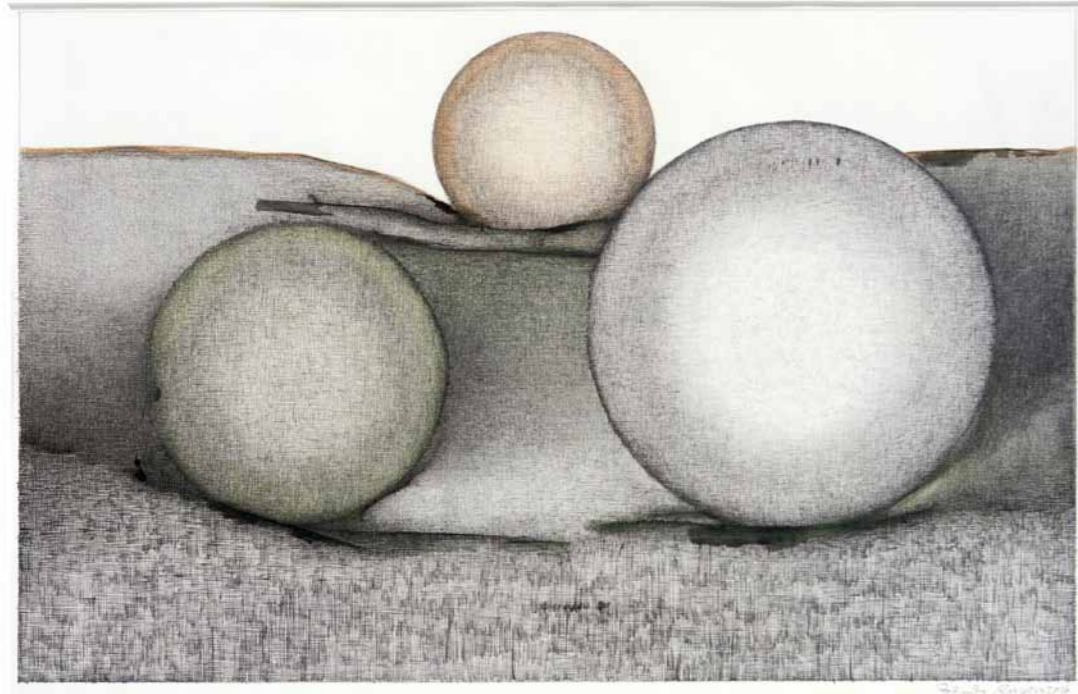

FOTO: NORSKE GRAFIKERE

→ – Den nyliberalistiske logikken elsker genier og svimlende pengesummer. Det holder ikke lenger å være god kunstner, du må også markedsføre deg selv og din livsstil som noe som skiller seg fra andres, noe unikt, sier Paasche.

– I en slik setting når du ikke opp med et hverdagsliv med barn, en sliten leilighet og en helt ordinær Škoda stasjonsvogn.

SVINNET. – Jeg kan si en ting om dette å føde barn! sier Zdenka Rusova (77).

– Dersom jeg hadde fått et barn i kroppen, ville det vært et eget liv som krevde sitt, som spiste fra meg, som levde fra meg og som innhentet meg – og så ville jeg blitt en rugemaskin for naturen.

Kunstner Zdenka Rusova er i siget nå. Hun har ruslet rundt i kamouflasjetøflene i stuen over Alexander Kiellands plass i Oslo, hentet bøker og belært, om oppveksten i Praha, om den teori-tunge utdannelsen hun valgte seg, om ambisjonen om å bli kunstner og om hvorfor hun aldri ønsket å få barn: Som mor ville Rusova ha bundet seg mer til biologien enn til sivilisasjonen, mer til natur enn til kultur, mener hun: Å ta kvinnerollen i en familie ville gjort henne underordnet intellektuelt, som kunstner.

Det er med koldnålen og den spisse tusjpenen Zdenka Rusova begynte å utmerke seg som kunstner. I over 50 år har hun arbeidet med tegning, maling og grafikk, men det er kanskje i akademia hun er blitt stående tydeligst igjen som pioner: Som Statens kunstakademis første kvinnelige professor i grafikk og senere som rektor – den første kvinnelige på et kunstakademi i Norden.

– Det var en del av mine mannlige kolleger som kom på kontoret og sa at «du må unnskyldte at dette blir en litt vanskelig samtale, fordi jeg har aldri hatt en kvinnelig sjef», sier hun.

– Du aner ikke hvor mye jeg hørte ble sagt bak ryggen min, om damen fra sigøynerland, herregud, faen, hun skal bare gifte seg, men det spiller ingen rolle! Det var deres fordommer. Jeg har mine, og jeg måtte forsøke å svømme i det. Jeg nektet å drukne.

Årsaken til det store svinnet av store kvinnelige kunstnere i hennes generasjon – og senere blant studentene hennes – var at mange

vill ha både kunstnerrollen og kvinnerollen, mener Rusova, og det var få som fikk det til. Hun så det blant studentene på Akademiet: – Hun fikk barnet, han fikk stipendet, sier Rusova.

SPOT ON. – Hvis du skriver om det, blir det oppfattet som syting, så jeg vet ikke ... sier Siri Aurdal, ved kjøkkenbordet i Oslo.

– Fordi ... det er fort gjort å lage en tragisk historie.

Da Eline Mugaas kontaktet henne første gang, var Siri Aurdal sliten. De seneste 20 årene hadde utstillingsaktiviteten til moren hennes, tekstilkunstner Synnøve Anker Aurdal, bare eskalert: Deltagelser på biennaler skulle organiseres, store utstillinger arrangeres – selv etter at moren gikk bort. Kvinnerollen, eller omsorgsrollen, hadde innhentet Siri Aurdal til slutt, mener Mugaas.

Da hun og Aurdal først startet samtalene sine, var det enkelt å hente frem de gamle ideene, sier Aurdal. Det var bare så mye å organisere i egne arkiver, så masse rot som måtte ryddes opp.

– Grunnen til at jeg var skeptisk var fordi det var tungt å ta fatt i, ikke fordi jeg ikke mente arbeidet mitt var bra, sier Aurdal.

Hun husker en gammel samtale med en kollega, sier hun, tilbake da hun ennå var fersk: «Det vil ta 40 år før skulpturene dine blir forstått», hadde han fortalt henne.

Det tok 47 år, sier Mugaas nå:

– Han var ganske spot on.

→

→

Zdenka Rusova

Født 1939 i Praha.
Grafiker og tegner

Bosatt i Oslo

Utdannet ved Statens kunstindustrihøyskole i Praha og ved Universitetet i Oslo.

Flyttet til Norge på 1970-tallet og ble sentral i miljøet rundt Henie Onstad Kunstsenter.

Aktuell med utstillingen «Inntrykk fra naturen» ved Norske Grafikere, en del av Tegnebiennalen 2016. Utstillingen står til 23. oktober.

Dersom jeg hadde fått et barn i kroppen, ville det vært et eget liv som krevde sitt, som spiste fra meg, som levde fra meg og som innhentet meg

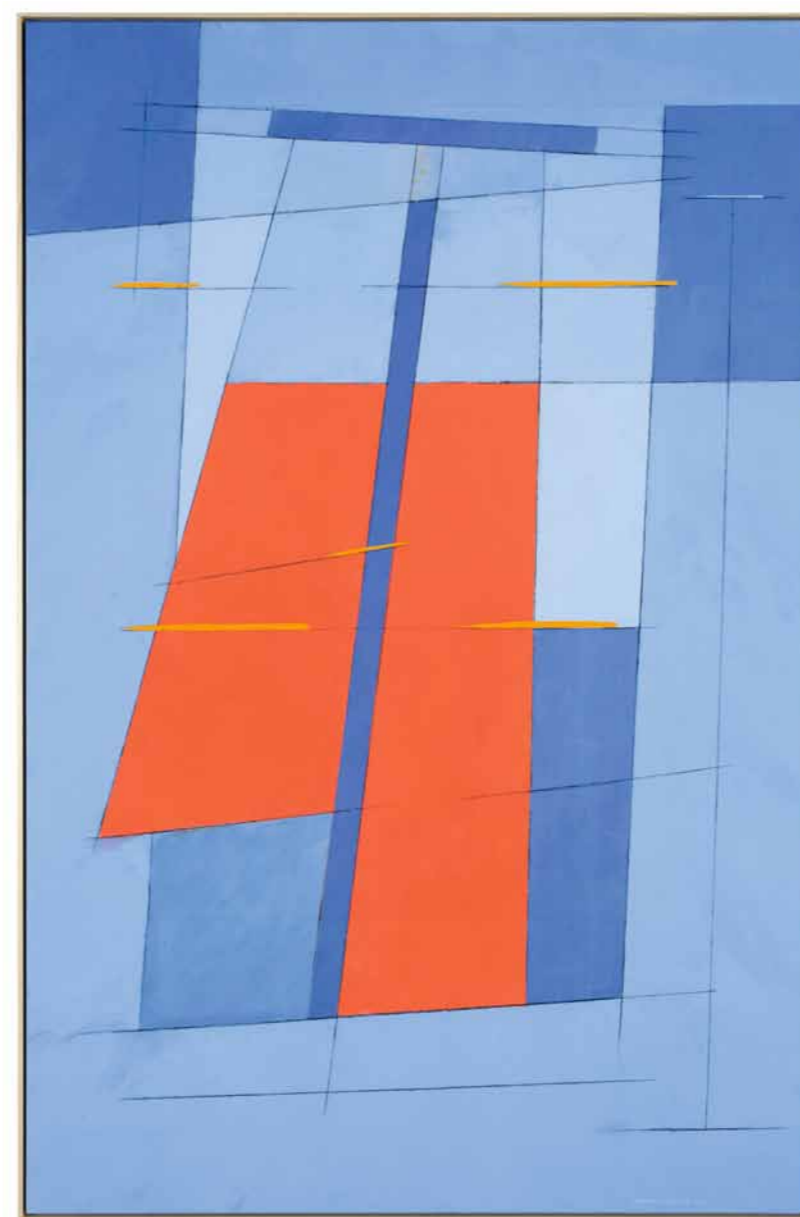
ZDENKA RUSOVA – Grafiker og tegner

Kunstneren. Zdenka Rusova valgte seg kunstnerrollen – og valgte bort den tradisjonelle kvinnerollen, med ansvar for hjem og barn og omsorg. – Jeg er tross alt født i 1939 og ikke 1000 år før Kristus, sier hun.

Forbilder. Som ung fant Irma Salo Jæger seg noen forbilder i Helsingfors da hun besøkte en stor utstilling: – Og da var det da med Kandinsky og Matisse og Klee og hele denne her gjengen.

Maritimt (2009)
Irma Salo Jæger
Olje og tempera på lerret

Andre utstillinger med kvinnelige kunstveteraner

I oktober åpner Nasjonalmuseet en stor utstilling med avdøde **Sidsel Paaskes** arbeider, en utstilling som stiller spørsmål ved hvorfor Paaskes kunstnerskap har «vært så underkommunisert». Også skulptør **Aase Texmon Rygh** (91) har fått en renessanse, ifølge museet, med «mer oppmerksomhet nasjonalt og internasjonalt enn noensinne» og i oktober sender museet utstillingen «Aase Texmon Rygh. Evigheten form» ut på turné. Internasjonalt åpnet Whitney Mu-

seum of American Art nettopp en stor utstilling av **Carmen Herrera** – den 101 år gamle kunstnerens første museumsutstilling i New York på over to tiår, og i Liverpool viste nylig museet Tate malerier av avdøde **Maria Lassnig**, en kunstner som «i stor grad har vært underrepresentert» inntil nylig. I Danmark åpner Louisiana kunstmuseum snart en stor utstilling av **Louise Bourgeois** og i London viser Tate Modern sin utstilling av **Georgia O'Keeffe** ut oktober.

– Sinnet må være rent for å arbeide med kunst. Irma Salo Jæger mener det kan være flere årsaker til at hun ikke er blitt nevnt i samme åndedrag som sine samtidige kolleger; kanskje fordi hun ikke er født og oppvokst i Norge, sier hun, men så er det heller ikke noe hun ønsker å spekulere i: – Jeg er veldig beskjeden, og det er ytterverden som skal vurdere meg. Jeg kan ikke si at «jeg er en så god kunstner at jeg burde ha vært mer med», sier hun. – Det passer bare ikke mitt gemytt.

Å SITTE PÅ BENKEN. – Altså, selv om man snakker om likestilling – *my ass* – så er det ennå sånn at kvinner skal være usynlige, sier Elisabeth Haarr.

– De skal være sånne engler som farer omkring og gjør gode gjerninger, sier hun, men stopper seg selv.

Haarr er kanskje en av dem som har argumentert sterkest for tekstilkunstens status som et likeverdig, billedkunstnerisk uttrykk – både med arbeidene sine og et fagpolitisk engasjement. Men å snakke om kampene hennes generasjon måtte ta, kan for det første føles litt sutrete, mener hun.

– Og det andre er at jeg er en gammel dame som ikke kjemper så mye lenger, sier Haarr.

Det er fordelene med å bli gammel: Man kan gjøre som man vil. Alle innkjøpstogene er gått, man tjener ikke mer penger, ikke er man interessant på kjønnsmarkedet heller, sier hun.

– Da kan du sette deg på en benk og gi faen. Det er veldig befriende. Haarr er tross alt en av dem som har klart å holde det gående, som har stilt ut hele tiden og fått sikret arbeider i samlingen til Nordenfjeldske Kunstindustrimuseum.

– Men selvfølgelig er det sånn at det ligger arbeider på lagre som tilhører kunsthistorien, og som burde vært tatt vare på – og som kan gå heden eller bare forsvinne, sier hun.

– Jeg vet det selv, med mine egne ting: Jeg har jo brent opp masse av mine egne arbeider fordi jeg ikke klarte å ta vare på alt selv. Og nå kommer de fra kunsthallen i Oslo og spør: «Ja, har du det →

←
Irma Salo Jæger
Billedkunstner
Født 1928 i Soini i Finland

Bosatt i Oslo

Utdannet ved Universitetet i Helsingfors, Statens Håndverks- og Kunstindustriskole og Statens Kunstakademi. **Gjennombrudd** med utstilling på Kunstnernes Hus i 1968. En av de første kvinnelige professorene ved Statens Kunstakademi. **Utnevnt** til ridder av 1. klasse av St. Olavs Orden (2010). **Aktuell** med utstilling ved Henie Onstad Kunstsenter, med åpning 13. januar 2017.

→ **BESKJEDEN OG AVSLAPPET.** Kunstner Irma Salo Jæger er «viden kjent i det kunstneriske miljø», skrev DN på tampen av 1980-tallet. Jæger var nylig utnevnt til årets festsplutstillinger i Bergen. I over 30 år hadde hun eksperimentert med disse nonfigurative og fargesprakende maleriene sine, arbeidet midt iblant de fremste modernistene i Norge. Hun omtales som en av dem som gjorde det abstrakte maleriet anerkjent, sammen med navn som Jakob Weidemann og Gunnar S. Gundersen. Likevel var hun «ikke blant de mest kjente for den vanlige publikummer», skrev avisen den gangen.

Irma Salo Jæger visste at hun hadde falt ut noen steder da denne epoken av norsk kunsthistorie ble skrevet opp, men det er først nå, i forberedelsene til den store retrospektive utstillingen ved Henie Onstad Kunstsenter, at det er blitt klart for henne hvor graverende denne utelatelsen faktisk er, sier hun.

– Men jeg har et avslappet forhold til det, sier Irma Salo Jæger nå. – Jeg simpelthen bare konstaterer at jeg ikke er kommet med.

Det kan være en utfordrende øvelse å snakke kjønn og representasjon med Jæger. For det er åpenbart at kunsthistorien tradisjonelt ikke har viet nok plass til kvinnene, sier hun, men Irma Salo Jæger har bare ikke kjent på, eller vært bevisst på, konsekvensene det kan ha hatt for hennes eget kunstnerskap. Det er arbeid, og ikke slike saker, hun har ønsket å fylle sinnet med:

– Jeg må være ren i sinnet, sier hun nå.

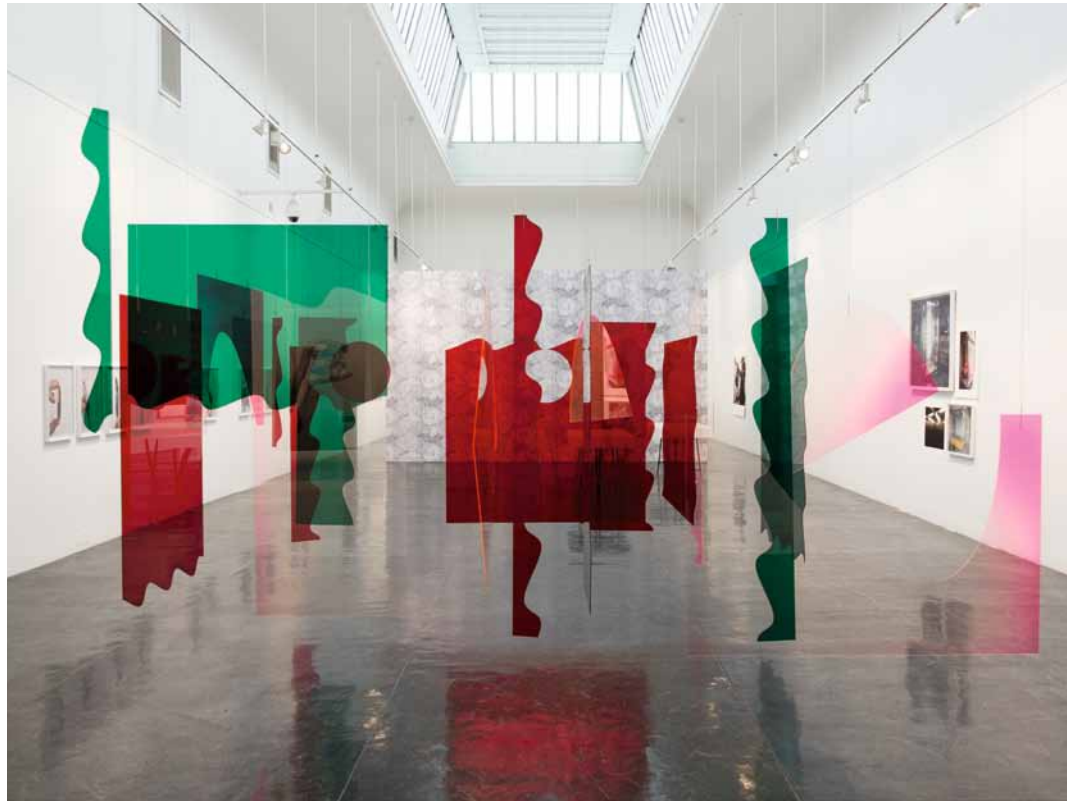

FOTO: CHRISTINA LETHIE HANSEN / KUNSTNERNES HUS

→ arbeidet?» «Nei, det er brent opp», sier jeg. «Ja, har du det arbeidet?» «Nei, det er brent opp». Ikke sant?

INGEN KAN KLARE DET ALENE. Etter at kunstutstillingen hennes var åpnet og talene var holdt, etter at journalistene hadde dratt, jubelen hadde stilnet og roen senket seg på Kunstnernes Hus, pleide Siri Aurdal å vende tilbake til skulpturene sine.

Noen dager dro hun dit bare for å se, studerte barnehagebarna på besøk: Hvordan de liksom løp på en litt mykere måte mellom skulpturene hennes, sier hun.

– Det var en realisering av noe som har vært en fjern drøm.

Den store utstillingen av Siri Aurdal og Eline Mugaas tidligere i år, ble omtalt som «vakker», «tankevekkende» og som et «mektig poetisk møte med feministisk undertone».

Det er dette Mugaas har forsøkt å fortelle, i sitt samarbeid med Aurdal: Det er en myte at kunstfeltet er et meritokrati, et sted hvor det er talent alene som avgjør en kunstners plass i historien. Det er ikke slik, sier Mugaas, at bare hun er flink nok, kompetent nok og genial nok, så finner hun sin plass. Kunstnere er avhengig av et nettverk, av institusjoner som kan ta vare på og formidle kunstnerskapet deres.

HER MØTES VI. I leiligheten over Alexander Kiellands plass forbereder Zdenka Rusova seg på å reise på besøk til ektemannen, kunstneren Gösta Calmeyer, som bor i Skåne.

– Den svenske kommunen ringte meg og sa «Fru Calmeyer: Når kommer De og tar dem av deres mann?» sier Rusova.

– Jeg mener ... alt dette snakket om likestilling og se: Ekteskapet er fremdeles et hinder, og en plikt, for kvinner.

Zdenka Rusova har alltid sagt dette, sier hun: At den dagen hun ikke har mer å si, da skal hun holde kjeft. Hun hadde nylig en sånn periode hvor hun tenkte at «nå er alt slutt, Nå kommer jeg ikke til å jobbe mer». Men så kom denne invitasjonen fra Norske Grafikere om å stille ut i slutten av september.

– Ja, det kom to unge kvinnelige kolleger her, forteller Rusova.

Først forsto hun ikke helt hvorfor Norske Grafikere hadde tenkt på nettopp henne: Hun er jo pensjonist.

– Og kan bare drikke og se på tv og spasere litt i parken, sier Rusova. «Nei», hadde den ene kollegaen sagt til henne den dagen: «Absolutt ikke. For om vi ikke har dere, den forrige generasjonen, da har vi ingenting å stå på.»

Det var akkurat det Zdenka Rusova pleide å fortelle «barna» sine, studentene på Akademiet, sier hun: «Dere må stå trygt på kunsthistorien, og dere kan bruke den eller forkaste den», fortalte hun.

– Men ingen kan sveve helt i løse luften. **D2**

kristiane.larssen@dn.no

Jeg har jo brent opp masse av mine egne arbeider fordi jeg ikke klarte å ta vare på alt selv. Og nå kommer de fra kunsthallen i Oslo og spør: «Ja, har du det arbeidet?»